

UREDNIŠTVO ZARJE je v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 8 (tiskarna I. nadst.). Uradne ure za stranke so od 10. do 11. dopoldne in od 5. do 6. popoldne vsak dan razen nedelj in praznikov. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

NAROČNINA: celoletna po pošti ali s pošiljanjem na dom za Avstro-Ogrsko in Bosno K 18.—, polletna K 9.—, četrtletna K 4.50, mesečna K 1.50; za Nemčijo celoletno K 21.60; za ostalo inozemstvo in Ameriko celoletno K 30.—.

ZARJA

ZARJA izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov
ob pol 11. dopoldne.

UPRAVNIŠTVO se nahaja v Šelenburgovi ulici št. 6, II., in uraduje za stranke od 8. do 12. dopoldne in od 3. do 7. zvečer. Inzerati: enostopna petstvestica 20 vin., pogojen prostor 25 vin., poslana in razglasi 30 vin. — Inzerate sprejema upravništvo.

Nefrankirana ali premalo frankirana pisma se ne sprejemajo.

Reklamacije lista so poštne proste.

Posamezne številke po 6 vin.

Štev. 235.

V Ljubljani, v soboto dne 16. marca 1912.

Leto II.

Dež. konferenca za Kranjsko.

bo v nedeljo 24. marca popoldne ob 2. popoldne v hotelu »Ilirija«. Dnevni red: 1. Poročilo o organizaciji. Poroča sodr. dr. Tomšič. 2. Tisk. Poroča sodr. Anton Kristan. 3. Predlogi in nasveti. Pravico do udeležbe imajo a) po en zastopnik strokovne organizacije vsakega kraja; b) delegati podružnic kranjske delavske zveze Vzajemnosti; c) zaupniki ostalih političnih, izobraževalnih in mladinskih društev. Za zborovanje velja pravilnik, sprejet na VII. strankinem zboru leta 1909. Prijave za udeležbo je pošiljati na naslov: Dr. Jos. Tomšič v Ljubljani, Wolfova ulica 3.

Brambovci.

Državni zbor ima brambno reformo v delu. Intrige, ki se že dolgo pletejo okrog tega načrta, se prenašajo polagoma za kulise parlamenta. Grof Stürgkh se dela blaženega, da je predloga prišla na zborniško mizo, domobranski minister govori o njeni nujnosti v tonu prepričanja, da ne more parlament storiti nič drugega kakor hitro sprejeti načrt. Pa vendar je vladi še povsem nejasno, če ima sploh tisto večino, ki jo potrebuje, če hoče spraviti svoje čedno delo pod streho. Zakaj češko-nemška sprava, ki je pogoj dvetretjinske večine v državnem zboru, še nikakor ni dognana. Brambna reforma je v prvem čitanju, ali njena usoda je še povsem negotova.

Najznačilnejše dejstvo pa je to, da se igra z vsoto reformo nekakšna čudna komedija zahrbtnosti in spletkarstva in da se o ministrskih besedah sploh ne ve, kaj jim je verjeti in kaj ne. Ali je grof Stürgkh na njej ali ne? Ali se domobranskemu ministru Geveduje? Ali se domobranskemu ministru Geveduje? Ali se domobranskemu ministru Geveduje? Ali se domobranskemu ministru Geveduje?

Preosnova brambne sile v Avstriji in na Ogrskem je nedvomno potrebna. V tem se bo najbrže vjemalo vse v državi od najvišjega generala do zadnjega rekruta, od ministrskega predsednika do najmlajšega delavca. Ali reforma je mogoča na različne načine, in vprašanje je, kako si mislijo reformo uradni krogi, kako pa široke mase prebivalstva.

Militarizem hoče seveda napredovati na svoji poti. Večji, silnejši, bogatejši, impozantnejši hoče postati. Vse drugo mu nič ne bel glave. In z egoističnega stališča ima popolnoma prav, da se ne ozira na nobeno plat, zakaj drugače bi moral najprej vprašati, če je militarizem sploh potreben. Natančen študij, bilster prevdarek bi mu morala dati odgovor, katerega gotovo ne bi bil vesel, zakaj odgovor bi se glasil: Militarizma ni treba!

Moloh torej raje ne premišlja o tem vprašanju, ker ga ne mika smrt. Navadil se je lepega življenja, gospodovanja in uživanja, pa hoče še dalje živeti, gospodovati in uživati. Ali tudi nekateri drugi faktorji se boje odločilnega sklepa, ker niso njihove misli dovolj pogumne, da bi si predstavile svet v drugačni obliki nego ga gledajo vsak dan. Meščan-

skim strankam je militarizem večinoma nedotakljiva veličina, ki jo obdaja debela atmosfera svetega strahu. Ko so se porodili, je bil militarizem že na svetu, pa si zategadelj tudi ne morejo misliti, da bi se dalo izhajati brez njega. Dokler je še tak neopravičen strah v življenju, je treba temeljito reformo, ki napravi konec nepotrebnemu, prepušiti bodočnosti.

Ali tudi pred definitivno odslovitvijo militarizma je treba preosnov, da postanejo bremenjena, ki se vsled trme vladajočih in nezadostne zavesti potlačeni še ne dajo odpraviti, vsaj sposobna za prenašanje. Zakaj uničevalnost militarizma ni prazna beseda. Krvni in denarni davki zanj so tako ogromni, da pristiskajo množice ob tla in jih ovirajo kakor cokolja v vsakem napredku. Militarizem tekmuje s samim kapitalizmom; kakor ta izkorišča ljudstvo, kakor kapitalizem je brezobziren in nenasiten, in kjer le zasluži vinar, ga hoče takoj dobiti. Da je naša ljudska izobrazba sramotno nizka, da je moglo vsako šolsko vprašanje v Avstriji postati politično vprašanje, da nimamo strokovnega šolstva, je zakrivil militarizem s svojo brezprimerno požrešnostjo. Moloh, ki venomer rožljaje s sabljo govori o obrambi domovine, izpodkopa njene temelje, ker ovira razvoj ljudstva, brez katerega je vsaka domovina prazna pena. Z obrambo države se bahajoči militarizem ruini državo, uklepa joč gospodarstvo njenega prebivalstva v jeklene oklepe in porajajoč vsak dan več nezadovoljnosti.

Politični brambovci, ki bi radi povečali moč militarizma, so na napačni poti, ker slabe brambno silo države. Če so puške, kanoni in sablje potrebne za obrambo, je še bolj treba žive sile, ki bi znala rabiti orožje z močjo in z uspehom. Najboljša brambna politika vsake dežele je politika ljudskega blagostanja. Sistem, ki goni mlade ljudi z dežele, kjer ostajajo le starci in žene; sistem, ki brani ljudstvu vsako duševno povzdigo, ki mu jemlje sposobnost zdravega mišljenja, ki dela iz ljudskih množic tope črede; sistem, ki demonstira prebivalstvu, da nima v svoji državi nobenega upanja v boljše življenje in da v domovini ni nič njegovega, je največji sovražnik prave brambne sile. Ne pri žrtvah za militarizem, temveč pri gmotnem in duševnem okrepčanju ljudstva, ne v kasarni, temveč v ljudski šoli in v domu se pričinja pravo brambovsko delo.

Brambna reforma, ki hoče doseči svoj pravi namen, se mora v prvi vrsti ozirati na potrebe ljudstva in se ne sme izdelovati z militarističnega stališča. Zakaj militarizem je nujen enostranski. On hoče več rekrutov; kakšni bodo, je vprašanje, s katerim se ne ukvarja. On hoče več orožja; če bo v slučaju potrebe dovolj zdravih rok, ki ga bodo znale sukati, ni njegova briga. On hoče več formacij; če bodo glave v teh formacijah dorasle svojim nalogom, mu nič ni mar.

Dobro brambno reformo morejo izdelati le pravi ljudski zastopniki, ki natančno poznajo razmere, potrebe in težnje ljudstva. Če hoče parlament doseči preosnovo, ki bo kaj vredna, se mora docela opustiti vsake militaristične sugestije, kajti profesionalni brambovci so največja zapreka zdravega državnega brambovstva.

Občina v boju zoper draginjo.

Budimpešta, 14. marca.

Silna draginja, ki je v poslednjem desetletju obiskala ves svet, kar ga uživa dobrote kapitalističnega gospodarstva, se tudi Budimpešte ni izognila in mestna občina je bila dolgo brez moči proti neprijetnemu usiljivemu gostu. Poskušala je zaradi scenitve živil uravnati tržni promet z običajnimi policijskimi sredstvi. Postavila je nove tržnice, strogo nadzirala trg z živili itd. S temi sredstvi je res odpravila nekaj izrastkov in zlorab v preskrbovanju mestnega prebivalstva z živili, ampak zlu ne sega do dna in cene niso prav nič upadle. Dosledno in strogo nadzorstvo je združeno zmerom s šikanami in posamezne nerednosti in najočitnejši ekscesi oduševstva se zatro, hkrati pa otrpne promet in z vsemi mazili namazani dragoletniki si hitro poiščejo stranska pota, po katerih se izmuzajo neprijetni kontroli. Poleg tega pa je zelo kočljivo večinoma iz dosluženih podčastnikov sestavljeni tržni policijski, ki ni za take eksperimente izšolana in ne razpolaga s potrebnim taktom, izročati tako oblast v roke.

Budimpeštanske izkušnje so potrdile, da tržna policija ne prežene draginje in so mestne občine nakazale na novo pot, na gospodarsko konkurenco z običajnimi podjetji. Odlučnejša in neprizanesljivejša od vsake policije je konkurenca, ki ima še to dobro stran, da ne greši z brezuspešno nagajivostjo. Najboljše odredbe in najvestnejšo upravo je lahko ukiniti; zoper konkurenco, ki dela z nizkimi cenami in z dobrim blagom pa različnim pi-javkam ni odpomoči.

Najsilnejši zgled nove metode, ki se je je oprijela budimpeštanska občina, je velika mestna pekarna, ki je bila ustanovljena z namenom, da se znižajo cene kruhu in da spravi jo kartelirani peki cene kruhu v soglasje s ceno moke; hkrati pa je namen mestne pekarnice, da z dobrim blagom prepreči pekovskim mojstrom poslabšanje kvalitete.

Pekarna je bila ustanovljena v avgustu 1909, opremljena z najmodernejšimi stroji za dnevno produkcijo 25.000 kg; ustanovni stroški so znašali 611.000 K. Finančni in gospodarski uspehi prvega leta pa so bili tako ugodni, da je občina pekarno razširila in preuredila za produkcijo 80.000 kg na dan. Cene, po katerih oddaja kruh, so režijske cene, pekarna dela z normalnim profitom in postavlja med proizvajalne stroške vse, kar obremenjuje v normalnih okoliščinah privatne pekarije, tako n. pr. tudi občinske davke. To leži že v namenu občine, ki ni napovedala boja normalnemu, temveč le roparskim ekscesom karteliranih pekov.

Dokler ni bilo mestne konkurence, so peki višali cene kruhu, kedar se je moka dražila; kedar so pojemale cene moke, so vsled kartelov držali staro ceno. Zdaj je stvar druga in vsota, ki si jo mestno prebivalstvo vsled konkurence pri kruhu prihrani, znaša zmerno račununa 7 do 9 milijonov kron.

Vsled nezmernih mesnih cen je mestna občina l. 1905, od vlade dobila dovoljenje, da prodaja konjsko meso, kar je bilo poprej sploh

prepovedano, in da je konjsko meso prosto užitine. Ustanovila je konjsko klavnico, tovarno za klobase in odprla mesnice na 22 krajih mesta.

Konzum konjskega mesa je silno hitro naraščal: l. 1906. je bilo zaklanih 3927 konj in je bilo prodanega 807.300 kg konjskega mesa; l. 1910. je bilo zaklanih 9540 konj in prodanega 1.834.339 kg konjskega mesa. Meso in mesne izdelke prodaja občina po režijski ceni in stane kg konjskega mesa za juho 64 vin. kg konjske pečenke 80 vin., kg salam 80 vin.

L. 1911. pa je občina v bližini tržnic odprla 15 mesnic, v katerih prodaja po lastni ceni brevetino, divjačino in klobase iz govedine. Prvi mesec je bilo prodanih 26.883 kg brevetine, 11.116 zajcev, 300 divjih rac in 14.310 klobas. Mestno blago se je prodajalo razen tega še v osmih prodajalnah delavskega konzumnega društva.

Te naprave niso pregnale draginje, ampak ublažile so nje posledice. In še nekaj dobrega so storile: prebivalstvu pojasnjujejo dan za dnem, da tiči glavni vzrok draginje v nesrečni agrarni politiki države, ki se ga da odpraviti le z osvojitvijo državne oblasti.

Kako rastejo milijoni?

Komaj je izbruhnila stavka v ruhrskem okrožju na Nemškem, pa se razni meščanski mazači že trudijo v potu svojega obraza, da bi svetu dokazali, da rudniški gospodje ne morejo plačevati večjih mezd, ako nočejo oškodovati svojih podjetij. Zato ne bo odveč, ako našim čitateljem s ševilkami pokažemo, kako rastejo milijoni rudniških baronov.

Petnajstodstotno povišanje mezd zahtevajo rudarji ruhrskega okrožja. Vsota plačanih mezd v rudniških tega okrožja znaša v letu 1910. (za leto 1911 tozadevno ni še uradnih podatkov) okroglih 462 milijonov mark. 15 odstotkov te vsote znaša 69.3 milijonov mark. Kakor znano, so rudniški podjetniki šele pred kratkim zvišali cene premoga. Povprečno je tona premoga dražja za 80 fenigov. Prodalo se ga bo v tem letu kakih 90 milijonov ton, tako da bodo podjetniki imeli kakih 72 milijonov več dohodkov. In ali ti končno bila res taka nesreča, če bi se profit nekoliko zmanjšal in bi kak večji del dobička pripadel delavcem? Sicer pa ni nobenega dvoma, profiti sploh niso padli pač pa so ogromno narasli.

Kako profiti rudniških baronov naraščajo, o tem nas pouče sledeče številke. Ako primerjamo leta med 1880. in 1884. in pa leta med 1906. in 1910., potem vidimo, da je n. pr. rudniško društvo v Kelmorajnu v prvi periodi razdelilo 26.5 odstotkov dividende, v drugi periodi, torej v letih med 1906. in 1910. pa 147.5 odstotkov; rudnik Phönix pri Ruhrortu v prvi periodi 24.5 odstotkov, v drugi 65 odstotkov; podjetje »Gute Hoffnung-Hütte« v prvi periodi 25 odstotkov, v drugi periodi 100 odstotkov.

Ali pa pogledimo ogromna premoženja rudniških baronov. Po cenitvi vladnega svetnika Martina (v letopisu milijonarjev) je znašalo premoženje Kruppovo, v kolikor se da oceniti po plačanem davku na premoženje, v letu 1885. okroglih 119 milijonov mark, v letu 1905. že o-

je ne udeležil. Pri vsaki vidi človek duševne slike in drame.

Velikanska povodenj romarjev se je počasi odtekala po stopnicah, še vedno drgetajoča v grozi vročice. Monsinor Nani in Narcisse, ki sta sledila Pierru, sta se začela razgovarjati, on pa je prevdajal, v tem ko je razsajal vihar težkih misli v njegovih možganih. Gotovo, bilo je nekaj velikega in lepega s tem papežem, ki se je zazidal v svojem Vatikanu, ki se je dvigal višje in višje v oboževanju in svetem strahu ljudi, čimboli je postal čist duh, povsem moralnična, vsake posvetne skrbi oproščena sila. Bilo je v tem nekaj oduhovljenega, nekakšen polet v idealno, kar ga je globoko genilo; zakaj njegove sanje o pomlajenem krščanstvu so bile utemeljene na tej očisti, povsem duševni moči najvišjega glavarja. Pravkar je dognal, da pridobiva ta papež onega sveta s tem veličanstvom in moč — ta papež, ki mu ob nogah omedlevalo žene, opazajo Boga za njim. Ali tisto minuto je že čutil, kako vstaja vprašanje denarja in kazi njegovo veselje. Četudi je prisiljena opustitev svetovne sile povečala papeža, ker ga je oprostila težav neprenehoma ogroženega malega kralja, je vendar še vedno vsela denarna potreba na njegovih nogah kakor svinec in ga je vlekla na zemljo. Ker ni mogel sprejeti podpore italijanskega kraljevstva, bi bila morala resnično genljiva ideja Petrovega vinarja rešiti Svetlo stolicu vsake materialne skrbi, seveda pod pogojem, da bi bil Petrov vinar v resnici vinar katoličanov, darilce vsakega vernika, ki se prihrani od vsakdanjega kruha, pa pošilja naravnost v Rim in prihaja iz nizke darovalčeve dlan naravnost v vzvišeno sprejemajočo roko. Ne glede na to bi moral tak davek, ki bi ga čreda prostovoljno dajala pastirju, zadostovati za cerkvene potrebe, če bi vsak od dvestopetdeset milijonov kristjanov plačevalo le po vinar na teden. Tako bi bil papež dolžnik vseh, vsakega posameznega svojih otrok in ne bi bil torej nikomur dolžan. Vinar je tako majhen, tako neznan, pa tako genljiv!

EMILE ZOLA:

Rim.

(Dalje.)

Ali ceremonija se je bližala kraju, baron de Fouras je predstavil Svetemu očetu člane odbora in nekatere druge odlične udeležence romanja. Polagoma so korakali mimo njega, trepetaje pripogibali kolena, željno poljubljali šoln in prstan. Potem so prinesli zastave, Pierru pa se je skrčilo srce, ko je spoznal v najlepši in najdragocenejši lurdsko zastavo. Nedvomno so jo bili podarili očetje Brezmadežnega spočetja. Na beli, z zlatom izvezeni svili je bila na eni strani naslikana lurdška Devica, na drugi pa je bil portret Leva XIII. Videl je, kako se je papež prijazno nasmehljaj svojimi slikami, in silno ga je to zabolelo, kakor da se podirajo vse njegove sanje o razumnem, evangeličnem, vsakega nizkega praznovanju prostem papežu. Ta hip so njegove oči zopet ujele pogled monsijnorja Nanija, ki ga že od začetka slavnosti ni pustil iz vida in je najneznatnejše njegove kretnje študiral z obzrom moža, ki se pripravlja, da izvede eksperiment.

Prelat je stopil bliže in dejal: »Zastava je krasna! In kako mora veseliti Svetega očeta, da je tako krasno naslikan in v družbi te lepe svete Device.«

Ker je mladi duhovnik prebledel in ni odgovoril, je dodal z izrazom pravega italijanskega, pobožnega veselja:

»Rimljani zelo ljubimo Lourdes. Ta povest o Bernadeti je dražestna.«

Kar se je zdaj zgodilo, je bilo tako neobičajno, da je bil Pierre dolgo potem ves zmeden. V Lourdesu je videl nepozabljive prizore malikovalstva, scene polne naivne vere, polne obupne verske strasti, in ob spominu nanje je še zdaj nemirno in bolešno vztrepetaval. Ali množica, ki se je zagnala v jamo, bolniki, ki so umirali v ljubezenski steklosti pred kipom Device, vse vsled nalezljivosti čudeža brezumni ljudstvo — nič, nič ni bilo podobno blaznosti, ki je pograbila romarje in jih podirala pred noge pa-

pežev. Škofi, predstojniki redov, vsakovrstni odposlanci so stopali pred prestol, da položijo na njegove stopnice darila vsega katoliškega sveta, ves svet obsegajočo zbirko Petrovega vinarja. Bil je davek, ki ga narod prostovoljno prinaša svojemu vladarju. Srebro, zlato, bankovci v listnicah, v možganih, v vrečkah. Potem so prihajale dame, ki so padale na kolena, prinašajoče svilnate žametne denarnice, ki so jih same izvezle. Druge so dale sestaviti ime Leva XIII. iz diamantov na listnicah. In trenotek se je vse razvnelo do take silne vzhičenosti, da so se ženske popolnoma oplenile, pa pometale denarice z zadnjim vinarjem, ki so ga imele pri sebi, pred papeža. Krasna črnkasta, vitka in visoka gospa je potegnila uro izza ovratnika svoje obleke, snela prstane s prstov in vrgla vse na preprogo na estradi. Vsi bi si bili odrli meso s telesa, da bi si bili mogli izpuliti od ljubezni vzplamtel srce in ga zalutiti tja, in sami sebe bi bili vrgli od sebe. Bilo je deževje daril, popolno izročanje samega sebe, izbruh strasti, v kateri omdeluje samoga sebe v prid ljubljenej človeku in smatra za svojo srečo, da nima ničesar, kar ni last oboževanega. To se je vse odigralo v naraščajočem hrupu, ob ponovljenih vivat-klicih, ob kričevem češčenju, v tem ko se je množica silneje in silneje pehala, ker so vsi, moški in ženske podlegli neodoljivi potrebi, da bi poljubili malika.

Dalo se je znamenje. Lev XIII. je naglo zapustil prestol in stopil na svoj prostor v izprevodu, da se vrne v svoje sobe. Švicarska straža je energično zadržavala množico in se trudila za prosto pot skozi vse tri dvorane. Ko pa je množica videla, da se Njega svetlost oddaljuje, se je dvigalo obupno mrmranje, kakor da se zapirajo nebesa onim, ki se mu še niso mogli približati. Kakšno strašno razočaranje: Bog je bil viden in zdaj naj se izgubi, preden bi človek mogel doseči vsakega izveličanja s tem, da se ga le dotakne! Stiska je bila tako silna, da je nastala neverjetna zmeda, ki je odplavila švicarsko gardo. Videti je bilo žene, ki so planile za papežem, pa se plazile po vseh štirih po marmor-

nem tlaku, da bi poljubile sledi njegovih korakov, da bi popile prah njegovih nog. Velika, črnkasta dama, ki se je bila zgrudila ob odru, je z glasnim krikom omedlela; dva odbornika sta jo držala, da se ne bi poškodovala v živčnem napadu, ki jo je zviljal. Druga dama, debela plavka, se je oklenila pozlačenega prestolnega ročaja, na katerem je počival slabotni komolec starca in ga je blazno poljubovala. Drugi so opazili to, pa so se sprli z njo, se polastili obeh ročajev, pritiskali usta na les, na žamet, v tem ko jim je glasno ihtenje pretresalo telo. Le siloma so jih mogli odstraniti.

Ko je bilo končano, je bilo Pierru, kakor da se je prebudil iz sanj, v katerih ga je tlačila mora; stresel se je, njegov razum se je upiral. In njegovo oko se je zopet sestalo s pogledom monsijnorja Nanija, ki se ni odmaknil od njega.

»Krasna ceremonija, kajne?« je dejal prel. »To je tolažba za mnogo hudodelstev.«

»Da, gotovo; ali kakšno malikovalstvo!« je mrmral duhovnik. Ni se mogel premagovati.

Monsinor Nani se je le smehljaj, ne da bi pograbil besedo, kakor da je ni slišal. Ta trenotek sta pristopili francoski dami, katerima je bil dal vstopnice, da se mu zahvalita. Pierre je bil presenečen, ko je spoznal obiskovalki katekomb, mater in hčer, ki sta bili tako vedri in zdravi. A dami sta se navduševale le za prizor. Dejali sta, da ji zelo veseli, da sta mogli videti to, češ da je prečudno in da ni na svetu nič enakega.

V tem ko se je množica razhajala, je Pierre nenadoma začutil, da se je nekdo dotaknil njegove rame, ter je opazil Narcissa Haberta. Tudi ta je bil zelo navdušen.

»Dragi moj abbé, dal sem Vam znamenje, pa me niste opazili. Kaj ni res, ona črnkasta dama je bila čudovita, ko se je zgrudila odrevenela, s križem iztegnjenima rokama. Mojstrsko delo primitivnih! Cimabue, Giotto, Fra Angelico! In oni drugi, ki so hoteli s poljubi vzviti prestolove naslone — kakšna skupina miline, lepote in ljubezni! Ni je ceremonije, da bi se

kroglih 214 milijonov. Premoženje drugega westfalskega rudniškega magnata, gospoda Aug. Thyssena ceni Martin za leto 1897. na 18 milijonov, v letu 1908. pa že na 55 milijonov mark. To premoženje se je torej tekom desetih let več nego potrojilo. Premoženje Hugo Stianesa ceni imenovani vladni svetnik leta 1904. na 15 do 25 milijonov, v letu 1908. na 25 do 30 milijonov. K tej zlahti rudniških baronov spada tudi Franc Haniel. Njegovo premoženje je znašalo po davčni listi v Düsseldorfu leta 1899. približno 20 milijonov, leta 1908. pa že 46 milijonov mark. Nič manj pa ne narašča premoženje šlezjskih rudniških magnatov. Po Martinu izkazuje premoženje teh podjetnikov od leta 1895. do 1908. sledeče naraščanje: premoženje kneza Henkel-Donnersmarcka je naraslo od 71 na 177 milijonov, kneza Hohenloheja od 45 na 151, premoženje grofa Schaffgotscha od 21 na 79, grofa Tiele-Winklerja od 19 na 74 milijonov mark. Toda ne samo lastnik črnega diamanta si ustvarjajo tako ogromna premoženja, tudi trgovci s premožem ne zaostajajo. Imenujmo samo eno ime: Fritz pl. Friedlauder-Fald je bil pred 40 leti notorichen nemanič, danes es ceni njegovo premoženje na več nego 40 milijonov. Pa tudi tisti ljudje, ki upravljajo rudniškim magnatom njihova ogromna premoženja, se valjajo takorekoč v zlatu. Ravno ob pravem času izvem sledeče: Član nadzorstva Hohenlohenovih rudnikov očita generalnemu ravnatelju teh podjetij razsipnost in trdi, da je — Lob se zove ta mož — samo za opremo svojega službenega stanovanja zapravil 1.200.000 mark.

Od kod ti milioni, ki naraščajo v naravnost blaznem tempu? Vzrasli so iz krvi in potu izkoriščenih delavcev! In potem naj še verjamemo bajkam, da rudniški baroni pri najboljši volji ne morejo plačati boljše mezde?

NOVICE.

* **Strašen samomor dekleta.** 19 letna perica Alojzija S. na Dunaju je imela z dvema fantoma istočasno ljubimsko razmerje. Ko sta fanta drug za drugega zaznala sta sklenila, da z dekletom skupno »obračunata«. Napovedala sta si sestanek, na katerem sta jo obadva prav trdo obdelovala ter ji povedala, da niti eden niti drugi ne mara odsedaj naprej z njo nič več »opraviti imeti«. Razkrijte te njene nezvestobe in posledice so dekletu tako razburile, da je letela na železniško progo ter se vrgla, predno se je moglo to preprečiti, pod ravno prihajajoči vlak. Bila je na mestu mrtva. V nekaki temni slutnji se je že zadnji teden skušala zastrupiti kar so pa takrat še preprečili.

* **Poskušen umor in samomor blaznika.** Na Dunaju je v sredo v nekem hotelu neki mož, ki se je izdajal za evangeličnega župnika, ki je pa očitno blazen, streljal iz samokresa na 27 letno natakario Börner, z drugim strelom pa je hotel usmrtiti samega sebe. Samo dejstvu, da je bilo orožje pokvarjeno, se je zahvaliti, da sta obadva še pri življenju. Mož je čestokrat zahajal v omenjeni hotel, kjer se je zaljubil v imenovano natakario, ki se pa ni posebno veselila njegove ljubezni. Njegovo obnašanje je bilo zmerom tako čudno, da se ga je nehotе bala. Vse je kazalo, da mož ni pri pravi pameti. Nato je par mesecev izostal in natakario se je že veselila, da se je za zmerom rešila neljubega oboževalca. Ob božiču lanskega leta pa se je zopet prikazal in začel dvorjantiti drugi natakario. Po par tednih je ponovno izginil z Dunaja in niti prva niti druga natakario niste od tega časa o njem nič slišali. V sredo pa se je nenkrat pokazal, pred vrati stanovanja, kjer je stanovala Börner, ter je vanjo, ko se je prikazala pred njega, ustrelil iz samokresa. Zadel jo je v roko na kar je Börner ušla. Drugi strel pa je nameril proti sebi, pa se je samo lahko rnil. Napadalca so prijeli ter ga odvedli na policijski komisariat, kjer je izpovedal, da se zove Daniel Balent, je star 35 let in po poklicu protestantski župnik. Zdravniki so takoj spoznali, da imajo opraviti z blaznikom.

* **Železniške nezgode v Ameriki.** V četrtek se je pri Dankertovu v državi Iowa na Great Westernu železnici pripetila železniška nezgoda pri kateri je bilo ranjenih 25 oseb med njimi 13 težko ranjenih. To je sedaj že peta železniška nezgoda tekom enega tedna.

* **Nezgodna najhitrejšega ameriškega vlaka.** Najhitrejši ekspresni vlak njujorške centralne železnice, ki nosi ime »Twentieth Century Limited« in vozi med Chicagom in New-Yorkom, je v bližini Ponghkeepsa ponesrečil. Po dosedanjih poročilih ni pri tem nihče smrtno ponesrečil, pač pa je precejšnje število oseb ranjenih. Stirje vozovi so se zvalili preko železniškega okopa ter padli skozi led v reko.

Ljubljana in Kranjska

— **Gospod državni pravdnik** nam je včeraj zopet pomagal redigirati »Zarjo« in je poskrbel našim čitateljem malo presenečenje s prireditvijo druge izdaje. Prvo je namreč konfisciral, ker se je menda zbal, da bi se ne prekinile vse vezi, ki jih je lani pletel med seboj in med nami. Ker je ta konfiskacija menda povzročila precej premišljevanja — nemara tudi telefoničnega — je preteklo nekaj časa, preden smo bili o njej obveščeni in tako je bilo v našo globoko in odkritosrčno žalost raznežen že precejšen del naklade, ko se je začela druga stran beliti. Naročniki, ki so dobili še prvo izdajo, bodo najbrže začudeni vprašali, kaj je bilo v včerajšnji številki državi tako nevarnega, in mikalo bi nas, da bi jim prepustili, naj ugičajo. Zakaj zdj se nam, da ne bi mogli uganiti, če bi desetkrat prečitali ves list. Mi, ki imamo navadno nekaj nosu za take kočljive reči, smo bili sami presenečeni in smo mislili, da zbija mož zakona, ki nam je prišel naznaniti konfiskacijo, šale. Pa je govoril resno. Zaplenjen je bil članček »Samomori vojakov«. In čitatelji, ki ne vedo, kako bi si v nedeljo pregnali čas, imajo ugodno zabavo, če poskušajo uganiti, s čem je ta članček podražil rdeči svinčnik gospoda Luschana.

Za one, ki ga niso dobili v roke, smo pa že poskrbeli, da ga bodo prihodnji teden lahko čitali.

— **Trgovci in odprava praznikov.** Gremij ljubljanskih trgovcev se je posvetoval na zadnji odborovi seji o odpravi praznikov. Gremij je sklenil priporočati trgovcem, da toliko časa ostanejo pri običajnem delu na praznike, dokler se postavnim potom ne odpravijo prazniki.

— **Društvo »Klub slov. amater-fotografov«** v Ljubljani javlja vsem svojim članom da bo v soboto dne 30. marca t. l. v posebni sobi restavracije »pri zlati ribi« (Stritarjeva ulica) redni občni zbor društva. Vsi p. n. člani društva se vljudno vabijo, da se istega zanesljivo udeležijo. Odbor društva K. S. A. F.

— **Škofja Loka.** Sodrugi železničarjem naznanjamo, da bo na nedeljskem shodu poleg sodr. Mraka govorili tudi še železničarski tajnik sodrug Josip Kopač iz Trsta: O zadnjem železničarskem gibanju in o železničarskih zadevah splošno. — Zaradi važnosti dnevnega reda bi bilo želeži od strani železničarjev čim največje udeležbe.

— **»Društvo za otroško varstvo in mladinsko oskrbo«** v Idriji vabi na letni društveni zbor, ki ga sklicuje na dan 25. marca 1912 dop. ob 10. uri v razpravno dvorano sodišča št. 1. Vabijo se ne le društveni udje in prijatelji mladine, ampak prav posebno oni činitelji, ki imajo že po svojem poklicu in vplivu v javnem življenju dolžnost, da v slogi s tem društvcim in sodiščem kot varstveno in skrbstveno oblastjo skrbijo za to, da se reši tista mladina, ki je v vzgoji zanemarjena ali je v nevarnosti, da se zanemari in v npravnstvenem oziru tako propade, da je v nadlego in pohujšanje celi okolici. Na dnevnem redu je med drugim sprememba pravil in sicer § 13, ki se naj glasi, da se vrši, če sklicani društveni zbor ni sklepčen, pol ure pozneje drugi, ki je sklepčen ob vsakem številu navzočih društvenikov in § 9, ki se naj glasi, da se naj društveni zbor skliče najmanj enkrat na leto.

— **Premog je prodajal.** V četrtek zvečer je prišel neznan mož ki vдови na Žabjak ter ji začel natvezati, da je premogar in da mu je ostalo pri prodaji še nekaj premoga, katerega ji je ponudil v nakup, češ da ima spravljene v Florijanski ulici. Ženska mu je verjela in dala na račun nekaj predujema, nakar je »premogar« odšel. Ko se je šla pozneje prepričati v označeno hišo, ni tam vedela o premožu živa duša nič in se je ženska prepričala, da je nasleda zvitemu goljufu.

— **Umrli so v Ljubljani:** Ljudmila Moze-tič, hči knjigoveškega pomočnika, kol leta. — Fran Čamer, delavec, 60 let. — Viktor Stegnar, krojačev sin, 11 tednov. — Antonija Julijana Benedik, pomožna usmiljenka, 32 let. — Fran Schuster, delavec sin, 2 meseca. — Jakob Bregant, ubožec, 65 let. — Josip Demšar, dijak 5. gimnazijskega razreda v Kranju 16 let.

— **S trebuhom za kruhom.** Predvčerajšnjem se je odpeljalo v Ameriko 120 Hrvatov, iz Amerike pa je prišlo 39 Hrvatov; 300 Italijanov se je peljalo v Budimpešto, 200 pa v Rumunijo.

— **Izgubljena je bila v nedeljo na Gradu zlata granatna zapestnica.** Pošten najditelj naj jo odda na Cvojski cesti št. 9/II.

— **Elektrik nematograt »Jucat«.** Spored za soboto 16. nedeljo 17. in ponedeljek 18. marca 1912: 1. »Slepici«. (Krasn. posnetek. Samo popoldne.) 2. »Uspehi pesnikov«. (Komično.) 3. »Igra usode«. (Lepa drama. Samo popoldne.) 4. »Miroc sluga«. (Velekomično Igra Prince.) 5. »Mirozov«. (Drama iz življenja. Dolgost filma 1000 m. Samo zvečer.) 6. »Dame iz Maksima«. (Krasna veselo-igra. — Nordiskfilm Co. Samo zvečer.) Prihodnjo soboto »Fric gre v Tripolis«. (Komična učinkovitost.) »Vampirski plesalka«. (Učinkovitost Nordiskfilm Co.)

— **Našim gospodinjam** prav toplo priporočamo Kolinsko kavno primes, ki je najboljši kavni pridatek. Kava dobi po njem izvrsten okus, prijeten vonj in lepo barvo, in zato vsakemu prija in jo vsak rad pije. Kolinska kavna primes se je zaradi svojih dobrih lastnosti in zaradi svoje splošne priznane izvrstne kakovosti že povsod priljubila in skoro ni več družine, ki bi je ne poznale in rabile.

Mezdno gibanje slovenskih rudarjev.

Napovedani shodi rudarjev, ki so bili v četrtek dne 14. t. m. ob 10. in ob 4. na Hrastniku ter ob 6. zvečer v Trbovljah, so se vršili ob naravnosti ob velikanski udeležbi rudarjev obeh krajev.

V Hrastniku, kjer je poročal na obeh shodih sodrug Sitter iz Trbovelj, menda ni rudarja, ki ne bi bil obiskal enega izmed shodov. Za Trbovlje pa smo trdimo, da na dvorišču delavskega doma ni bila še nikoli zbrana taka masa ljudstva kakor topot. Nad dva tisoča glav seje tiščalo druga poleg druge. Shodu je predsedoval iz Hrastnika došli sodrug Sitter, poročala sta Čobal in Tokan. Omeniti moramo, da je shodom prisostvoval komisar celjskega okrajnega glavarstva, kar drugače ni v navadi. To dokazuje, da tudi oblast smatra sedanjí položaj za resen. Vsem trem shodom je bil dnevni red: 1. Nad en milijon rudarjev v stavki na Angleškem. 2. Kakšno stališče zavzemajo rudarji drugih držav? 3. Plačilno razmerje rudarjev pri trboveljski rudokopni družbi. Sodrugi Čobal je poročal o sklepih mednarodnega rudarskega komiteja in pa o sklepih zadnje delegacijske seje. Sodrugi Tokan pa je v svojem govoru naslikal razvoj organizacije in razvoj rudarskega gibanja na Angleškem, sedanjí boj za doseg minimalne plače in splošno gibanje rudarjev po vsej Evropi ter domače plačilne in življenjske razmere med rudarji.

Kdor ni slep, ta se je lahko prepričal, da vlada med rudarji velikansko razburjenje. To razburjenje ni trenutno ali umetno, med rudarji je že daljši časa splošna nezadovoljnost; vedno trganje na plačah ob naraščajoči draginji in ne-

znosno šikaniranje od strani predpostavljene je vzrok, da se precej časa med rudarji vre.

Obupni klici o lakoti, ki so se slišali na shodih posebno v Trbovljah, dokazujejo, da dolgo potlačena jeza nad vladajočimi razmerami bruhala z vso silo na dan. Trboveljski premogokopni družbi in njenim organom naj bodo ti shodi, ki so se drugače izvršili v vzornem redu, svrilen memento, da ne ita stvari do skrajnosti! Trpinčeno delavstvo pa vsej pravici zahteva, da se z njimi ravna kakor se spodobi za ljudi; delavstvo hoče dovolj krutla, brez katerega ne more delati.

Predložena spomenica, katere vsebina je našim čitateljem že znana, se je na vseh teh shodih soglasno in z velikanskim navdušenjem sprejela.

Besedo ima sedaj trboveljska premogokopna družba!

Štajersko.

— **Duhovniška brezobraznost.** V četrtek, dne 7. t. m. je umrl v trboveljski rudniški bolnišnici 18letni Štefan Jeleš, ki je bil vplesen pri podjetniku Šuligaju osem mesecev. Mrtvega Jeleša, ki je bil rimsko-katoliškega veroizpovedanja, doma iz Bosne so spravili takoj v mrtvašnico na pokopališče. Rekli so, da bo pogreb v soboto dne 9. t. m. ob 5. popoldne. Da prisostvujejo pogrebu svojega tovariša se je zbrala ob napovedanem času cela vrsta pri Šuligaju zaposlenih Bosancev, Srbov in Macedoncev. Ker pa je čas potekal izmed »gospodov« iz župnišča nihče ni prihajal, so poslali vprašat v župnišče, kdaj se zavrh ceremonija, češ, da so ljudje že zbrani in čakajo. V župnišču so dejali, da bo takoj prišel duhovnik; ker pa je čas potekal naprej in izmed duhovnikov ni bilo nikogar blizu in se je polagoma nočilo, so poslali vnočiv v župnišče vprašat. Sedaj šele je prišel definitivni odgovor, ki se je na veliko začudenje vseh navzočih glasil takole: »Nikogar ne bo, pokopajte naj ga kamor hočejo!« In res ni preostajalo nič drugega kakor da so Jeleša kratkoma brez vseh cerkvenih ceremonij pokopali. Vsi, med katerimi je bilo tudi precejšnje število domačih delavcev, so se zgražali nad tem nekrščanskim odgovorom krščanskih gospodov. Prepričani pa smo, da če bi bili trboveljski kurtarji vedeli, da je zapustil Jeleš kaj denarja, ki bi ga utegnili dobiti, tedaj bi bili napravili tudi največji pomp. Tako pa »naj ga pokopljejo, kamor hočejo,« kaj briga farovski gospode delavec, ki nima nič denarja, pa če je prav rimsko katoliški kristjan. Potem pa pravijo, da vera peša! Sami pa dokazujejo, da so vse njihove ceremonije prazen nič, brez katerih se prav lahko izhaja. Zato bo delavstvo najbolje storilo, da gospodom v farovžih ne bo nič verjelo in kar je poglavitno, nič dajalo!

— **Nesreča v rudniku.** Predvčerajšnjem se je ponesrečil v trboveljskem rudniku rudar Anton Kerklc. Padel je bil tako nesrečno na dolg žebelj, da se mu je zasadil med rebra in mu prizadejal nevarno rano. Prepeljali so ga v deželno bolnico.

Koroško

— **Prijatelji šole na Koroškem.** Koroška bo prav kmalu postala klasična dežela šolskih reformatorjev. Povsod drugod se trudijo na vse mogoče načine, kako bi šolstvo izpopolnili, da bi kar najbolje ustrezalo zahtevam in potrebam moderne časa. Povsod so svobodni elementi na straži, da vsaj preprečijo vsakršno poslabšanje šolstva, ki bi ga radi dosegli klerikalni reakcionarji. Samo koroški nemški nacionalci so doživeli to žalostno slavo, da se v protišolski gonji naravnost natežajo s samimi klerikalci. Razni Steinwenderji in Poltniggji bi na vsak način hoteli biti bolj papeški od papeža samega, reakcionarnejši od klerikalcev. Še je v živem spominu famozni reformni načrt ljudskega šolstva, ki sta ga zastopala v deželnem zboru dr. Steinwender in Poltnigg. Ta reakcionarni atentat na ljudsko šolo je tedaj povzročil pravega vihar po celi deželi. Društvo »Svobodna šola« je tedaj po vsej deželi sklicevalo protestne shode, ki so se vsi najodločnejše izrekli proti Steinwender-Poltniggovi reformi. Na tistih protestnih shodih je nastopal tudi deželni poslanec prof. dr. Angerer. Danes je mož zopet nemško-nacionalni državnozborni kandidat za beljaški okraj. Mož kandidira že tretjič. In ker mu je ljubi mandate očividno dražji nego poštenost prepričanja, je hotel v deželnem zboru na vsak način doprinesti »dokaz sposobnosti« za poslanca, ki bi bil vreden tudi zaupanja — klerikalcev. Iz prejšnjega Savla je postal Pavel, iz prejšnjega gromovnika proti Steinwender-Poltniggovi »šolski reformi« tak zabavljaj čez šolstvo, da ga je celo krščansko-socialni poslanec javno pohvalil. In da pretrga vse vezi s svojo »uporniško« preteklostjo, je izstopil tudi iz društva »Svobodna šola«. — Taki so »svobodni« nemški nacionalci na Koroškem, ki prvi v žalostni zaslepljenosti za njimi ogromna večina koroškega učiteljstva! In tak vsestranski značaj, ki ga pčnujajo združeni nemški nacionalci volilec beljaškega okraja! Toda ti volilci bodo 23. aprila z nedvoumno jasnostjo pokazali, kako sodijo o takih političnih kameleonih...

Kako se bo rešila vodna zadeva s tovarno Leykam-Josefsthala v Podgori?

Pogoji, na podlagi katerih zgradi tovarna vodovod, nam niso natanko znani; če pa so taki, kakor se o njih sliši govorica, ne bode imela občina nikake koristi, pač pa veliko škodo. Po nameravanem »kontraktu« bode imela občina v bodoče popolnoma vezane roke in z njo tudi privatni posestniki. Tako bo, kakor smo že omenili, rešena tovarna sama. Ta zgradi vodovod, za trošek katerega bi rada, da prispeva tudi občina, in bodoče odklanja vsako odgovornost glede na okuženo vodo. Načrt za vodovod je že sestavljen in komisija je bila na licu mesta. Po tem načrtu bode vodovod

napejan od tovarne, po glavni cesti do novega železnega mostu. Voda se bo lahko odjemala na štirih ali petih krajih. Voda pa je okužena še nižje od železnega mostu in od tu dalje ima skrbeti občina.

Vprašali smo že, ali bode voda, ki jo da tovarna, čista in zdrava kar je največjega pomena. To pa ni zagotovljeno. Voda bi se napeljala iz rezervoarjev, ki jih je zgradila tovarna lansko leto za lastno rabo. Že pri zgradbi omenjenih rezervoarjev smo videli, da je voda naistem mestu okužena od ravno istega špirta kakor na južnem koncu vasi in tovarna je potrosila precejšnje vsote denarja, preden je našla čisto vodo, katera pa za pitje gotovo ni zdrava.

Popolnoma izključeno je toraj, da bode imela občina kakšno korist od nameravanega vodovoda. Pred vsem pa bodo trpeli škodo tisti zasebniki, ki imajo vodo okuženo in ki so jim pred meseci vodnjake uradno zapečatili. Tem je dosedaj plačevala tovarna nekaj kron na mesec kot škodnino, če pa napravi vodovod, jim ne bode plačevala nič in oni bodo imeli vodo oddaljeno.

Dotičnike so pustili občinski zastopniki popolnoma na cedilu, čeprav je ponosno rekel neki starešina, da — zasebniki nimajo kaj zahtevati od tovarne pri tem, da je njena krivica ampak od — občine naj zahtevajo. Moderni zastopniki občinarjev Tone napravi škodo, plača jo pa — Janez.

Pojasnili smo to zadevo v kolikor nam je bilo mogoče na podlagi znanih nam podrobnosti. Kako sklepajo o tej zadevi naši obč. odborniki, nam ni znano, ker pri nas se navadno rešujejo občinske zadeve, kakor že omenjeno — in camera caritatis. K stvari se seveda povrnemo, ko bode o njej več luči. Za sedaj priporočamo našim občinskim zastopnikom naj pazijo, da ne ustrelje v tej zadevi kakšnega kozla, zaradi katere se jih bodo spominjali nehalčno še prihodnji rodovi.

Gorica

— **Pogreb nabrežinskega sodruga.** Dne 8. marca je umrl v Nabrežini vrli sodrug Fr. Pertot za proletarsko boleznijo jetiko. Bolan je bil dolgih devet mesecev. Pogreb je bil v soboto popoldne ob petih. Že ob štirih se je nabrala velika množica, ob petih pa se je pričela pomikati dolga povorka proti pokopališču. Sprejdi so nosili venec strokovne organizacije, za njim pa še štiri vence: enega so dali sorodniki, enega knjižnica, enega mladitni, enega dekleta. Na pokopališču je bilo zadnje slovo od vrliga bojevnik, nakar smo se razšli. Sodrugu — trpinu pa bodi zemljica lahka! — Netaktno pa se je vedel ob tej priliki nabrežinski duhovni pastir gospod Čargo. Nosilec križa je namreč samolastno izpuli križ iz rok, češ da je socialist! Tako se je tedaj zagrizlo sovraštvo do zavednega delavstva v duše tistih, ki pravijo, da so nasledniki velikega učenika splošne človečanske ljubezni. Sram naj Vas bo, gospod Čargo, da niti ob tako resnem trenutku ne morete brzdati svojega sovraštva!

— **Politična organizacija soc. dem. stranke v Solkanu** sklicuje za nedeljo 24. marca zaupen shod v prostore Delavskega izobraževalnega društva v Solkanu. Shod bo ob 10. uri predpoldne. Dnevni red je: Občinske volitve. — Ker je stvar važna ni za izostale sordruge nobene opravičbe.

— **Nepoboljšljivi duhovni gospod.** Gospod božji namestnik v Slivnem se nikakor noče poboljšati, dasi smo ga že zadnjič opozorili na razne njegove neprimernosti. Dne 12. t. m. je zopet začel na nepravo pot in sicer — v šoli! Vpraševal je namreč otroke v šoli, ali vedo, kaj so govorili govorniki na zadnjem shodu. In še z drugimi vprašanji, ki ne spadajo v šolsko sobo, je nadlegoval plemeniti gospod Švara. Ali Vas ni sram, da vlačite v šolo stvari, ki nimajo z njo prav nič opraviti, najmanj pa še s Kristusovim naukom? Kar pa se tiče nabiranja denarja za olepševanje oltarja, povemo, da s to stvarjo pri nas v Sempolaju ne bo kupčije. Sicer pa gospodu Švari resno priporočamo, da kroti svoje veliko sovraštvo proti socialistom! Mimogrede priporočamo tudi malo več skromnosti tistemu možakarju, ki je izprva obljubil, da gre z vozom po sodruga Regenta na postajo, nenadno pa je izjavil, da socialistov ne bo vozil!

— **Predavanje na Trnovem.** Dne 31. t. m. v nedeljo popoldne ob 3. uri predava sodrug dr. H. Tuma na Trnovem pri Gorici o predmetu: Kmet, delavec in socializem. Kmetje in delavci, pridite v velikem številu!

— **Važen shod v Lokavcu.** Shod, ki je bil 10. t. m. v Lokavcu, pomeni preobrat političnih razmer v tem kraju. Delavstvo se je jelo zavesti. Lokavec je obrtni centrum gorenje vi-pavske doline in je bil dosedaj v oblasti naprednjakov in klerikalcev. Zato sta hujskala proti shodu enako ljuto »Soča« za naprednjake in »Gorica« za nazadnjake. Kljub temu se je nabralo ob napovedanem času toliko občinstva, da je bil ves prostor zaseden in se je shod moral otvoriti še pred napovedano uro. Predsednikom shoda je bil izvoljen sodrug Stanislav Suban, tajnikom Tomaž Istenci. Klerikalci so prišli na shod pod vodstvom jurista Vrtočva. Ugovarjali so sicer socialno demokratičnemu predstvedstvu, a ker so dvleli, da jim ne bo nič pomagalo, so se uklonili. Predaval je sodrug dr. Henrik Tuma o predmetu: »Delavec, kmet in socializem«. Ker so ga pristali S. L. S. pod vodstvom imenovanega jurista ves čas motili z medklici, je bilo težko miriti sodruge, da bi upravičeno ne reagirali. Poročevalec je izjavil, da je bilo naše slovensko ljudstvo zasluženo graščinam in cerkvam. Živelo je pod njih kruto roko kot pastir in poljedelec, ki je plačaval desetino in ni imel nikakih pravic pa tudi ne možnosti, da si izboljša gospodarski položaj; prepuščen je bil sebi brez pouka. Srednjega stari si Slovenci niso mogli ustvariti, tako da je velika masa slovenskega ljudstva delavec po eni strani, poljedelec po drugi strani. Dočim se poljedelec še danes ne zaveda prav svojega zapuščenega položaja, se je delavec po zgledu mogočnih organizacij drugod jel tudi pri nas

Svoje zdrave

zadobite! Vaša slabost in bolečine izginejo, Vaše oči, žilci, kite postanejo močne. Vaše spanje zdravo, zopet se boste dobro počutili, če boste rabili pravi Fellerjev fluid z znamko »Elafluid«. Tucat za poskušnjo 5 kron franko. Izdeluje ga le lekarnar E. V. Feller v Stubici, Elsin trgšt. 252 (Hrvaško).

organizirati in se čuti za del mogočne svetovne socialnodemokratske stranke. Delavstvo se vsled tega zaveda svoje moči in ve, da mora zmagati po lastni organizaciji. Zgodovina ga uči, da so se uprli delavski organizaciji vladarji, vlade, kapitalisti, a so morali odjenjati ter priznati razredno stališče delavstva, privoliti v organizacije, dati splošno volilno pravico ter prve delavske zakone t. j. zavarovanje za slu-čaj bolezni, nezgode in za starost. Cerkev, vi-šeč mogočni samostojni nastop organiziranega delavstva, je začela iskati med poljedelci po- politične zaslombe in zato ker te pomoči neob- hodno potrebuje, se danes predstavlja kot ed- na poklicna zastopnica in voditeljica kmečkih mas. Vendar pa je interes poljedelca isti kakor delavca. Oba sloja tvorita temelj človeški druž- bi. Poljedelec s svojim ročnim delom proizva- ja živež, delavec obleko in stanovanje. Polje- delec in delavec pokrivata torej vse neobhod- ne človeške potrebe. Skupaj tvorita ogromno večino prebivalstva povsod, tako da v kultur- nih državah prevladuje delavstvo, v kulturno- zastalosti pa poljedelstvo, kakor tudi pri nas Slovincih. Ako se med nami poljedelci ne zave- dajo in ako v naših deželah, ki je ustvarjena za- industrijo in večjih podjetij, kaže to le veliko- zaslost naših dežel v gospodarskem in um- stvenem oziru. Dokler se v naših krajih polje- delec ne zave, da je najbolj izkoriščen izmed vseh stanov današnje družbe, toliko časa tudi ne sme pričakovati, da se njegove gospodarske razmere izboljšajo. V interesu duhovstva je, da poljedelec drži nase, opiraje se na njegovo za- puščenost in nepoučenost. Poljedelec cel teden težko dela, v nedeljo mu je edini oddih cerkev in edini pouk pridiga, čita malo ali nič, ali le to, kar mu duhovnik priporoča, zaradi tega ne mo- re poznati gibanja po svetu k napredku, samo- stojnosti in izboljšanju gospodarskega položaja. Zato pa je delavstvo, ki živi na deželi poklicano, da širi ideje socializma, ki niso v jedru nič dru- gega nego zahteva po izboljšanju gospodarske- ga položaja onega razreda, ki tvori temelj člo- veške družbe t. j. delavca in poljedelca. Zavira ga pri gospodarsko politični organizaciji vpra- šanje vere in narodnosti, ki se zanaša od kle- rikalne in liberalne stranke med nje. Socializem priznava visok pomen vere in narodnih ču- vstvenih kompleksov a ravno zaradi tega social- nodemokratska kot praktična stranka izklju- čuje oboje iz politične agitacije in organizacije. Četudi se delavstvo zaveda, da mu danes polje- delec stoji še sovražno nasproti, ve, da je z- lastno organizacijo dovolj močno, da v kul- turnih državah samo prodere do politične pre- moči in ve, da pride doba, da se bo moral tudi poljedelec pridružiti skupni organizaciji proti kapitalizmu.

Jurist Vrtovec, ki je dobil besedo za poro- čevalcem, je prav razburjen, jel razkladati, da je socializem sicer jako lepa stvar, da pa social- demokratska stranka ni dosledna, ni resnična ter je jel navajati, kako zastopniki stranke go- vore na tem shodu tako, na drugem drugače. Trdil je celo, da je bila klerikalna stranka vedno proti vladi in edina pripomočnica poljedelca ter zato navedel kot zgled celo nemški centrum. Predsednik ga je moral opominjati ponovno: naj se drži stvari, ker tudi poročevalec ni ome- nil ne z eno besedo oseb in dogodkov, oboje le draži občinstvo in na ta način ni možna resna polemika. Ker je Vrtovec kljub temu nadaljeval v pričetni smeri in jel hujskati, so mu segli delav- ci v besedo tako, da ni bilo mogoče pomiriti ob- činstvo, med katerim so pa najbolj razgrajali klerikalci sami in je moral končati. Zakrivil je to sam s svojim netaktnim nastopom. Ko je od- šel s svojimi pristaši, je sodr. dr. Tuma na krat- ke s svojimi pristaši, je sodr. dr. Tuma na krat- ke zavrnil laži in zavijanja zastopnika krščan- skih soc. po duhovstvu, ki mora iskati edino zaslombo pri kmetu. Raditega ravno duhovstvo stavlja poljedelca proti delavcu in ju sku- ša razdružiti v dva sovražna taborja s tem, da hujška poljedelca pod pretezo vere in s trdi- tvijo, da so gospodarski interesi delavca in po- ljedelca nezdržljivi in naravnost nasprotni. E- nako je govoril sodr. Vrčon iz Dobrave. Shod se je moral zaključiti že ob pol 6. ker je odha- ljal zadnji vlak; imel pa je najlepši uspeh ter se je sklenilo, da se priredi v kratkem drugi shod zaradi ustanovitve mladinske organizacije in konsumnega društva. Ustanovitev politične krajne organizacije pa se je prepustilo izvrše- valnemu odboru okrajne organizacije za advo- ski okraj.

Trst.
— Pravovarstvenega železničarskega stro- kovnega društva podružnici Trst I. in III. skli- čujeta društven shod v sredo 20. marca t. l. v gostilno Internacional ul. Boccaccio št. 25. Dnev- ni red: 1. Poročilo delavskega odbora. 2. Slu- čajnosti. Železničarji, ako vam je do tega, kaj delajo za vašo korist vaši zastopniki v delav- skem odboru, pridite vsi na shod, da pokažete svoje zanimanje.

— Sv. Križ. Člankar v klerikalnem »No- vem času« bi rad, da bi se tukajšnji socialni demokratje v sedanjem postnem času poko-

rili. Zdi se mu, da se delavstvo ne pokori pre- več, pa pravi: ako prirejamo veselice v se- danjem postnem času, ne zaslužimo imena re- sne delavske stranke, marveč zapravljuje ple- salske družbe. No, od klerikalnih gospodov si že ne bomo dovoljevali, da bi nas učili zmernosti. Naj sami prej udomačijo zmernost v svo- jih vrstah in šele potem bodo imeli pravico ko- mu kaj očitati. Zakaj n. pr. ne pove farizejski dopisnik kaj zanimivejšega raje o veselicah, ki jih prireja naš gospod župnik in pri katerih se po krščanski zabavajo mlada dekletka in mladi fantički pozno v noč? Zakaj ne pove, kam stavi desetake in stotake, ki jih dan za dnev izžema iz žepov nevednega ljudstva. Se zanimivejša bi pa bila povest o kinematogra- fu, ki ga gospod župnik prireja v božjem hra- mu seveda z neobhodnim obrekovanjem so- cialnih demokratov. Ako bo kaznoval bog nas zaradi naših postnih veselic, kakšna kazen bo- žja bo šele doletela Kristusovega namestnika v naši vasi, ki nam daje zgled veselčenja. Da pa se bo kriški pastir v nedeljo še bolj jezil, vabimo naše sodruge in delavce, da pridejo vsi na veselico, ki bo ob 4. popoldne v gostilniških prostorih Maganje. Naj pa med tem, ko se ho- mo veselili in prispevali našemu izobraže- valnemu društvu gospod Furlan za nas boga moli.

Umetnost in književnost.

Iz pisarne slovenskega gledališča. Danes zvečer prvič Etbina Kristana socialna igra v 4 dejanjih **„Tovarna“** (za par-abonente). Drama je izvrstno pripravljena. Glavne vloge igrajo gos- pa Šetrljova, ga. Bukšćkova, g. Danio, g. Škrbinšek in g. Nučić. Jako važne in težke pa so vloge delavskih voditeljev, ki jih igrajo gg. Verovšek, Moiek, Peček, Štrukelj, Drenovec in Goran in ki vodijo zelo težke enemble. — V nedeljo zve- čer (zven abonementa; za lože nepar) opereta **„Dijak prosjak“**, v kateri poje g. operni basist Jos. Krizaj prvič ulogo Orlendorfovo. Predstava se začne 8. zvečer.

Slovensko gledališče. Snoči se je ponovil Millöckerjev »Dijak prosjak« ob priliki čast- nega večera, ki ga je imela operetna subreta gđc. Thalerjeva. Njeni uspehi na slovenskem o- dru, kjer je začela svojo umetniško karijero pred sedmimi leti, so splošno znani. Od malih epizod, ki jih je dobivala takoj po izstopu iz dra- matične šole, je kmalu prestopila do manjših vlog v govornih dramih, potem je poizkusila manjše pevske partije, in v razmeroma kratkem času se usposobila za subreto, kjer se odlikuje s svežostjo, živahnostjo in okusno interpretaci- jo. Tudi v operah nastopa z dobrim uspehom. Bilo je torej umevno, da je bilo gledališče na njen častni večer razprodano, da jo je občinstvo odločilo v aplavzov in da ji je bilo izročeni- več šopkov in daril v drugi obliki. Uprizoritev je bila sploh dobra in je ugajala.

Sattnerjev oratorij se je v četrtek večer ponovil. Dvorana je bila zopet razprodana in o- dobnavanja je bilo mnogo. Koncertni vodja go- spod Hubad pa je doživel zaslužno presene- čenje. Pevski zbor ga je obsul s cveticami in mu izročil srebrni venec, sestavljen iz listkov, na katerih so bila gravirana imena zborovih članov. To je bil dar za dvajsetletno delovanje gospoda Hubada, zaslužno javno počaščenje za veliko delo, katero je izvršil v dveh desetletjih. Plodonosno je bilo za našo glasbeno umetnost tako, da bi gospod Hubad zaslužil tudi druga- čno priznanje.

Vestnik organizacij.

Odbor skupine kovinarjev v Ljubljani sklicuje v nedeljo, 17. marca t. l. ob 10. dopoldne celotni občni zbor v steklenem salonu restavracije pri »Perlesu«. Dnevni red: 1. Poročilo funkcionarjev. 2. Poročilo nadzorstva. 3. Volitev odbora in nadzorstva. 4. Predlogi in navseti. Tovariši! Ker je ta občni zbor za slehernega kovinarja največja važnosti, razvite potrebno agitacijo za udeležbo tako, da bo ob pra- vem času sleherni tovariš na svojem mestu. Nikogar naj ne manjka!

Trnovsko-krakovska podružnica „Vzajemnosti“ ima svoj ustanovni občni zbor v ponedeljek dne 18. marca v go- stilni g. Erbeznikove (prej Breskvar) v Veliki čolnarski ulici z običajnim sporedom.

Javen ljudski shod v Škofji Loki se vrši v nedeljo, dne 17. t. m. ob 10. dopoldne v Šmidovi pivovarni. Dnevni ed: Kako se bore delavci za svoje pravice? — Poročevalca sodrug Vek. Mrak in sodrug Josip Kopač.

Državni zbor.

Dunaj, 15. marca.

Današnja seja je bila kratka, zato pa dolgo- časna. Izza včerajšnjega velikega, tudi reto- rično silno učinkovitega govora sodruga Leuthnerja (Ta govor objavimo prihodnji teden po zapisniku Ur.), ki je napravil najgloblji vtis, je danes zanimanje za brambne predloge popolnoma skopnelo. Velik del poslancev bi bil pred nedeljo rad čimprej doma, pa so jeli že opoldne odhajati, tako da bi bila zbornica kma- lu postala nesklepčna. Ob dveh je že zijala praznina po dvorani, pa je predsednik zaključil sejo. Govorili so samo trije govorniki brez in- teresa. Za brambno reformo in za militarizem se je navduševal po fantovski nemški radika- lec dr. Sommer, ki hrepeni po časti, da bi po- stal poročevalec za brambne predloge. Nada- ljevanje dolgovazne debate o Körnerjevem nujnem predlogu (zaradi sodnijskih imenovanj na Češkem) se je odgodilo do prihodnje seje.

Debata.

Predsednik dr. Sylvester odvarja sejo ob 11. dopoldne. Nadaljuje se prvo čitanje bram- bne predloge.

Kršć. soc. Jerzabek.
pravi, da pozdravljajo tudi tisti, ki so si ohranili še precej lojalnosti, predloge z mešanimi ob- čutki. Z dveletno službo se sicer izpolnjuje sta- ra želja prebivalstva, ali omejitve so take, da se zlasti prva leta nič ne bo izpremenilo. Na- sedanjih razmerah. Prehod od triletno službe k dveletni se pri infantierji ne izvrši v enaki me- ri, kakor se povišuje rekrutni kontingent.

Hrvat Sesardić
govori o položaju Hrvatov. Zdaj se zahteva od njih podpora za armado, ali Hrvatom je bila

vedno nevhvaležnost plačilo. V vsaki vojni na zu- naj in znotraj so Hrvatje pomagali (večinoma reakciji!), za plačo pa so bili vedno zatirani in izročeni Madjarom na milost in nemilost. Ar- mada se izrablja na Hrvaškem pri volilnih bo- jih proti svobodnemu prepričanju ljudstva. Če se Madjarom dovolijo koncesije, ki jih zahte- vajo za brambno reformo, bodo račun po stari navadi plačali Hrvatje. Govornik protestira, da se protežirajo Madjari pri mornarici in zahteva, da se tam Hrvatje bolje upoštevajo.

Nem. rad. dr. Sommer

pravi, da se mora brambna predloga po ogrskih izkušnjah rešiti brez obzira na Ogrsko. Boj Madjarov gre proti dinastiji, z namenom, da se ustanovi neodvisna Ogrska. Avstrijski parla- ment ne more slediti grofu Andrassyju, ki ga vabi, da naj sodeluje v boju za razširjenje ljudskih pravic. (Dr. Sommer je namreč »ra- dikalec«.) Bolje bi bilo, če bi se normalni pro- račun in dovoljevanje normalnih rekrutov od- tegnilo vsakdanjim prepriom parlamenta. (Te- mu radikalcu se nemara malo meša.) Simpati- jam za armado dodajamo tudi spoštovanje do armade. V trenutku, ko gleda vsa Evropa na nas (kje neki?), mora iz te zbornice zadoneti širok po deželi klic: Živela armada! (Dr. Som- mer si bo že prislužil kakšen orden.)

Predsednik zaključuje sejo.
Prihodnja seja v torek ob 11. uri dopoldne.

ZADNJE VESTI

OGRSKA KRIZA.

Dunaj, 16. marca. Grof Štefan Tisza je bil danes od 1/211. do 3/412. pri cesarju na avdi- enci. Ob 12. je cesar sprejel barona Langa na avdienci.

Dolga kriza.

Dunaj, 16. marca. V krogih, ki imajo zveze z dvorom, sodijo, da se bo kriza dolgo vlekla in da ne ukrene cesar nič definitivnega pred štirinajstimi dnevi. Kdor bo homo regius ali pa pozvan, da sestavi kabinet, dobi nedvomno daljši termin, da se bo pogajal s strankami.

Khuen.

Dunaj, 16. marca. Grof Khuen Hedervary pride prihodnji teden najbrže v petek na Du- naj in se udeleži slavnosti na čast nemškemu cesarju. Če bo tistega časa ne bo določen nov ministrski predsednik, bo Khuen pri obisku nemškega cesarja zastopal ogrsko vlado.

SRBI PROTICUVAJU.

Belgrad, 16. marca. Tukajšnji visokošolci so za nedeljo sklicali shod, na katerem hočejo potestirati proti Cuvajevemu režimu na Hrva- škem, in pričakujejo, da se udeleže tega shoda tudi hrvaški dijaki.

IZGNAN ITALIJANSKI SOCIALIST.

Trident, 16. marca. Socialnodemokratska organizacija je povabila poslanca sodruga Pod- recco, da bi tukaj dvakrat predaval. Včeraj se je pripeljal, ali tukaj mu je policija vročila de- kreto, da je izgnan iz vseh avstrijskih kronovin. (Da se v tujini utrdi mnenje o avstrijski svo- bodi!)

ATENTAT NA SOCIALISTIČNEGA VODI- TELJA.

Sofija, 16. marca. Po shodu v Zagori je u- strelil neznan človek na znanega voditelja bol- garskih socialistov sodruga Petra Bakalova in ga z več strelji nevarno ranil. Atentator je po- begnil.

STAVKA NEMŠKIH RUDARJEV.

Iz predvčerašnje debate v državnem zboru.

Berlin, 15. marca. Razprava o ruhrskistav- ki, ki je prišla včeraj na dnevni red, je bilav- harna. Centumaški poslanec Schiffer je z bes- nim sovraštvom nastopil proti stavki, državni tajnik Delbrück pa se je trudil zagovarjati pro- vokacijo z vojaštvom in policijo. Tajnikovim iz- vajanjem je konservativno klerikalni blok vne- to pritrdjeval, levica pa je hrupno ugovarjala. Konservativec Bieberstein in trgovski mini- ster Sydov sta branila stavkokaške Judeže. Na- cionalni liberalcec Böttger je govoril sila kom- promisarsko, priznati pa je moral, da so bile za- hteve rudarjev opravljene in da krščanski so- cialci iz sebičnih namenov kaze stavko. Social- no demokratski poslanec Sachse je temeljito razpršil vse spletkarije kapitalističnih slug. V živih barvah je naslikal obupni položaj ruhr- skih rudarjev. Ogorčeno je kritiziral nasilno na- stopanje vojaštva in policije, ki je naravnost iz-

zivalno in še hujše razburja stavkujoče. V pre- kipevajočim razburjenju nad policijsko-militari- stičnim izvajanjem je zaklical, da so nastopili policijski uradniki kakor krviželjni psi. (Veli- kanski hrup. Predsednik pokliče govornikakre- du.) Nadalje je sodrug Sachse izjavil, da stavke niso povzročili kakšni politični nagibi, kakor se je slišalo predvčerašnjem v pruski zbornici. (Kli- ci: Norišnica!) Sachsov govor je napravil v zbornici velik vtisk.

Z vojaštvom preplavljeno mesto.

Berlin, 16. marca. Mesto Hamborn izgleda kakor v izjemnem stanju. Vsa okna morajo biti zaprta, drugače prete s streljanjem. Po vseh trgovinah so zapečatili strelivo.

Mir.

Essen, 16. marca. Nemiri se niso ponovili. V bližnjem kraju je ustrelil orožnik nekega de- lavca.

Stavka narašča.

Strasbourg, 16. marca. Po rudarskih okrož- jih Saare in Mozule se stavka širi.

NESREČA NA ŽELEZNICI.

Dva mrtva, šest težko ranjenih.

Berlin, 16. marca. Predsnočnem je zadel na postaji Wittenberge iz Hamburga prihajajoči poštni vlak ob tovrni vlak, ki je stal na tiru. Dva uradnika sta bila mrtva, pet potnikov tež- ko ranjenih. Kurjač se je tako hudo opeknel, da se boje za njegovo zdravje. Trije vagoni pošt- nega vlaka so zgoreli. Ob nezgodi je bilo tudi 30 prašičev zmečkanih.

ATENTAT NA ITALIJANSKEGA KRALJA.

Nepotreben posel Italijanskih socialistov.

Rim, 15. marca. Zborničnih manifestacij za kralja in sprejema v Kvirinalu so se udeležili tudi socialistični poslanci. Zlasti mnogo nepo- trebne vneme sta razodevala poslanca Bisso- latti in Turati.

Major Lang.

Rim, 16. marca. Majorja Langa so operirali. Kroglo so izločili. Operacija se je posrečila.

Atentator Dalba — duševno nenormalen.

Rim, 16. marca. Atentatorja označujejo za duševno zaostalega in prenapete- ga človeka. Njegova mati je izjavila o njem takole: »Bil je vedno vaze zaprti človek. Za otro- ških let je bil zelo bolan. Prtrelpel je vnetje mo- žganske mreže. Vsled njegove prenapetosti sem bila nekoč prisiljena policijo naprositi za pomoč.«

Zaslišavanje.

Rim, 16. marca. Predvčerašnjem je zaslišal policijski ravnatelj Dalbove starše. Zaslišavanje je trajalo štiri ure. Oče in mati sta bila zelo po- trta. Ko je atentatorja vprašal, kateri stranki se prišteva, je odgovoril: »Noben. Dve leti sem že individualist.« Vprašali so ga, ali obžaluje aten- tat, nakar je odgovoril: »Žal mi je matere, ki sem jo pripravil v tako žalost.« Ob teh besedah je vzdrltel. Splošno prevladuje mnenje, da Dalba nima ničesar opraviti z anarhisti, ampk da je du- ševno zaostal človek, ki spada v kriminalno blaz- nico. Snoči je Dalba ihtel v zaporu, ni hotel ni- česar živjeti in je dejal, da se kesa svojega de- janja.

Manifestacije in častitke.

Rim, 16. marca. Manifestacije za kralja se ponavljajo. Došle so od vseh strani častitke, me- njimi dunajskega župana, kralja Petra in srbske vlade, ruske dume itd. V Trstu je bila v Verdi- jem gledališču manifestacija za Italijo in nje- nega kralja.

ITALIJANSKO-TURŠKA VOJNA.

Hud poraz Italijanov?

Carigrad, 16. marca. Iz Derne poročajo z dne 12. t. m. o hudem porazu Italijanov pri To- bruku. Na italijanski strani je baje padlo 2000 mož, na arabski samo 35. (?)

Italijanski odgovor.

Rim, 16. marca. Vnani minister je sprejel včeraj zaporedoma francoskega, angleškega, nem- škega, avstro-ogrškega in ruskega poslanika ter jim izročil odgovor, ki jim daje na znanje po- goje, pod katerimi bi sklenila Ita- lija mir s Turčijo.

VOLITVE NA TURŠKEM.

Carigrad, 15. marca. Volitve za parlament so se začele. V Tripolisu so izvoljeni vsi prejšnji poslanci.

Odgovorni urednik Fran Bartl.
Izdaja in zalaga založba Zarje.
Tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani.

MAGGI JEVE

kocke goveje juhe

1 kocka za 1/4 litra najfinejše goveje juhe

5 h

samo prava z imenom MAGGI in varstveno znamko zvezdo s križcem

Gričar & Mejač

Ljubljana, Prešernova ulica 9.

Velika zaloga izgotovljenih oblek za gospode, dečke in otroke. Konfekcija za dame in deklice.

Solidno blago po čudovito nizkih cenah.

Ceniki zastoj in franko.

Gričar & Mejač

Ljubljana, Prešernova ulica 9.

Velika zaloga izgotovljenih oblek za gospode, dečke in otroke. Konfekcija za dame in deklice.

Solidno blago po čudovito nizkih cenah.

Ceniki zastoj in franko.

B. Götzl, Ljubljana

Mestni trg št. 19. - Stari trg št. 8.

skladišče oblek domačega izdelka
gospode in dečke. — Velika izbira tu- in lo-
zemskega blaga za obleke po meri.
Solidna postrežba. - Vedno nizke cene.

Nasveti za varčne gospodinje.

Če hočete fino in ceno kuhati, držite se sledečega jedilnega lista:

Ponedeljek: Krompir z Vértosovim guljaževim pridatkom. Zelo okusno in slatno, poleg tega stane le par vinarjev.

Torek: Goveji guljaž z Vértosovim guljaževim pridatkom. — Močna, redilna jed z dobrim okusom.

Sredo: Klobasice v omaki z Vértosovim guljaževim pridatkom. — Mnogo boljše in izdatnejše kakor s hrenom ali z drugimi pridatki.

Četrtek: Piščanec v papriki z Vértosovim guljaževim pridatkom. — Dobra, delikatna jed, priljubljena pri starih in mladih.

Petek: Fižol z Vértosovim guljaževim pridatkom. — Okusna, zelo cena jed, ravnotako redilna kakor meso.

Soboto: Zelje z Vértosovim guljaževim pridatkom. — Pikantna, izborna jed z največjo cenenostjo.

Nedeljo: Telečji guljaž z Vértosovim guljaževim pridatkom. — Dobra, lahko prebavljiva jed, tudi najnežnejim osebam prija.

Pripravljanje vseh teh in še mnogo nešteti okusnih jedil je tako enostavno in lahko, da je ponesrečenje pri malenkostni pozornosti izključeno. Kjer se vseeno ponesreči kaka jed, je temu krivo le napačno kuhanje jedil. Na zahtevo daje Vértos & Co. natančna pojasnila. 1 košček zadoščujoč za 1 kg mesa, 2 kg krompirja, zelja, fižola itd. in stane 20 vin. Garantirano najčistejše naravne masti in druge ingredijencije, brez vsake rastlinske masti. Od c. kr. preizkušališča na Dunaju preiskano. — Dobiva se v vseh boljših trgovinah. Pravo edino „Vértos“.

Vanillol, postavno varovano, se uporablja z velikim uspehom mesto Vanilije, je pa mnogo zdravše, trdnjše, izdatnejše in cenejše. Mal dodatek daje močnatim jedilom, sladoledu, čaju, likerjem, rumu itd. najlepši vanilin okus. Cena 10 vin. Dobiva se v vseh boljših trgovinah. Edini izdelovatelj Vértosovega guljaževga pridata in Vanillola: Tvorica jedil Vértos & Co., Lugos št. 492 (Južna Ogrska.)

Velikonočne razglednice

pošilja

na izbiro

L. PEVALEK, Ljubljana
Židovska ulica.

Tudi vse drugačne razglednice, pisalne potreščine, tiskovine po jako nizkih cenah.

Celo noč odprto
Kavarna Leon
Celo noč odprto

Pri nakupu Kathreinerjeve
je paziti nato, da se dobi tudi pravi izvorni kavoj s sliko župnika Kneippa kot varovalno znamko in v imenoma Kathreiner. Veliko je malovrednih posnemkov.

Kathreinerjeva
pazite na očiščeno hišo.

Ceno posteljno perje!
Najboljši češki nakupni vir.

1 kg sivga dobrega, pu-
ljenega 2 K; boljše
2-40 K; prina polbelega
2-80 K; belega 4 K; be-
lega puha 5-10 K;
velikega snežobelega,
puhlenega 6-40 K, 8 K;
puha sivga 6 K; be-
lega, finega 10 K; naj-
finjši prni puh 12 K.
Naročila od 5 kg na-
prej franko.

Zgotovljene postelje iz gostonitnega rde-
čega, modrega, be-
lega ali rumenega nankinga, pernica 180 cm dolga,
120 cm široka, z dvema glavicama, 80 cm dolgi,
60 cm šir, polnjena z novim, sivim, prav stanovit-
nim puhastim perjem 16 K; napol puh 20 K; puh
24 K; posamezne pernice 10, 12, 14 in 16 K, z glav-
nice 3, 3-50 in 4 K. Pernica 200 cm dolga, 140 cm
šir. 13, 14-70, 17-80, 21 K, z glavnicama, 90 cm dolga,
70 cm šir. 4-50, 5-20 in 5-70 K, spodnja pernica iz
močnega, črtastega, gradla, 180 cm dolga, 116 cm
široka 12-80 in 14-80 K. Razpošilja se po povzetju,
od 12 K naprej franko. Lahko se franko zamenja za
neugajajoče se vrne denar. Natan. cen. gratis in fr.
S. Benisch, Dešenice 758, Češko.

Zastopnike in potnike

za suknenino za gospode in dame, ki bodo obiskovali
privatne naročnike sprejme proti visoki proviziji, eventu-
alno pozneje proti stalni plači prva razpošiljalnica sukna.
Ponudbe pod „WELTFIRMA 952“ na anončno ekspedicijo
M. Dukes Nachf., Dunaj I/1.

Restavracija „Narodni dom“

v Ljubljani
sporoča, da ima vpeljeno dobro domačo ter
pristno češko, dunajsko in italijansko kuhinjo,
ter se priporoča za prireditev skupnih banketov,
obedov in večerij.

Za večerje je poskrbljeno pred in po gleda-
liški predstavi.

Sprejemajo se deklice za učenje v kuhanju.
Zajtrki od 20 vin. nadalje, kosilo od 60 vin.
nadalje, večerjo od 40 vin. nadalje.

Dobra vina in vedno sveže pivo.

Veliki gostilniški prostori in arena so jako pri-
merni za

občne zборе, shode in zborovanja.

Vsako nedeljo in praznik je ves dan in zvečer
kegljišče na razpolago.

Na vrtu krasen prostor za balincanje.

Vljudno se priporoča

Marija Dražilova,
gostilničarka.

Gramofoni - automati !!

□ □ □ tovarniška zaloga □ □ □

GRAMOFON-AUTOMAT za gostil-
ničarje z vmetom po 10 ali 6 vin.
z 20 kom. in 1000 šivank samo 95 K

FINI GRAMOFON z 10 komadi in
1000 šivank samo . . . K 30-
-

Za vsak gramofon pismeno jamstvo.

Gramofon-Atelier

A. Rasberger

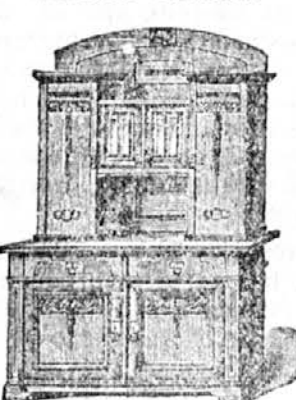
Ljubljana, Sodna ulica 5.

Pazite natančno na naslov. Jaz ne prodajam
ur in šivalnih strojev. Imam specijelno samo
gramofone, godbene automate in druge
mehanične godbene stroje. Lastna delav-
nica za popravila.

Pišite po cenik. — Predno kje kupite, oglejte
si mojo zalogo.

Vse potrebščine in vsakovrstno kolesje v zalogi.

Izdelki solidni.

Zmerne cene.

Zaloga pohištva in tapetniškega blaga

Fr. Kapus, Ljubljana

Marije Terezije cesta št. 11. . . . Kolizej.

Velika izbira vsakovrstnega pohištva za spalne, je-
dilne in gosposke sobe. Divane, otomane, žimnice,
modroce iz morske trave, zmednice na peresih,
::: podobe, zrcala, otročje vozičke itd. :::

Sprejemajo se tudi
opreme hotelov.

Francosko žganje „Diana“

je najbolje domače sredstvo

dobiva se pri vsakem boljšem trgovcu na deželi, ter v Ljubljani v lekarni gospoda Gabriela Piccoli in pri gosp.

Franc Babič, Berjak & Sober, Viktor Cantoni, B. Cvančara, L. Češnovar, Marija Jemec, Ivan Jelacina, A. Jerše, Anton Kanc, Loč. Kotnik (Šiška), J. Krivic, Ant. Krisper, Leskovic & Meden, Antonija Mehle, Tomaž Mencinger, Josip Mihelič, J. Oblak, J. Perdan, V. Petričiča nasl. J. Samec, Ivan Pintar (Šiška), J. Rosshäupl, A. Stacul, A. Sušnik, A. Šarabon, F. Sark, M. Spreitzer, Franc Terdina, J. Vodnik (Šiška) pr

„Konsumnem društvu“ za Ljubljano in okolico.

Sladni čaj tovarniška znamka Sladin

Kri! dosežejo, dobe tisti, ki namesto kave, čaja, kakava, sladne kave, puro, somatoze, sanatozen, redilnih soli, mesnih izvlečkov, zabele za juho, moke za otroke i. t. d.
Moč! — pijo „SLADIN“, to je dr. pl. Trnkóczyja sladni čaj. Prihrani se pri mleku in sladkorju. Prekosi vse redilne pomočke. Prihrani 50 odstotkov pri denarju v gospodinjstvu. To resno vest izpričujejo poverjena zahvalna pisma.
Zdravje! Zavitki po četrt kilograma stanejo 50 vinarjev, zahteva naj se tudi pri trgovcu. Sladni čaj se ne sme zamenjati z manj vredno sladno kavo. — Glavne zaloge: v Ljubljani lekarna Trnkóczy; na Dunaju v lekarnah Trnkóczy: VIII., Josefsstädterstrasse 25; III., Radeckplatz 4; V., Schönbrunnerstrasse 109; v Gradcu: Sackstrasse 3.

50% prihranka!
Najboljši zajtrk!

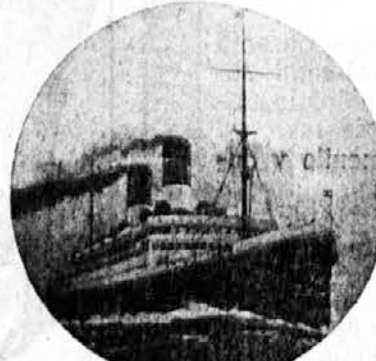
Če hočeš kaj zanimivega čitati, tedaj pojdi po 2. snopič

Doylovih detektivskih povesti

SHERLOCK HOLMESA

ter se naroči
na nadaljnje

Kje? Pri tvrdki Kleinmayr & Bamberg v Ljubljani
ali pa v vseh drugih knjigarnah

z najnovejšimi brzoparniki z dvema vrtnicama, električno
razsvetljavo, brezčičnim brzojavom, na katerih je za vsakega
potnika preskrbljeno, da dobi dovolj domače hrane z vinom,
svež kruh, posteljo, kopelj itd.

Odhod parnikov:

v sev. Ameriko vsako soboto, v južno Ameriko vsakih 14 dni.
Vsakovrstna pojasnila daje drage volje brezplačno pri glavni
agenturi za Kranjsko, Stajersko in Koroško:

SIMON KMETETZ, Ljubljana,
Kolodvorska ulica št. 26.

Potniki

v severno in južno AMERIKO

se vozijo sedaj le po domači avstrijski progi

Avstro-Amerikana

Trst - Newyork, Buenos Aires - Rio de Janeiro